

Fokus på tollbehandling

I en artikkelserie vil vi sette søkelys på spørsmål knyttet til tollbehandling av varer. Artiklene vil blant annet omfatte import- og eksportprosedyrer, regelverket knyttet til frihandelsavtaler, særavgifter og tiltak i forbindelse med Brexit. Forfatterne er tollrådgivere ved BDO Advokater AS.

Hva skjer med handelen med Ukraina og Russland?

Norge eksporterte sjømat for 2,2 milliarder norske kroner til Ukraina i 2021, noe som utgjør 1,9 prosent av den totale eksportverdien av norsk sjømat. Nå er det full stopp for fisk inn til Ukraina – og hva betyr det for Norge at både Ukraina og Russland er store eksportører av hvete til verdensmarkedet?

Tollrådgiver
Helene Hval
Senior Manager, BDO Advokater

Tollrådgiver
Cato Huseby
Senior Manager, BDO Advokater

De siste årene har vi sett økt interesse for hva det ressursrike landet i øst har å tilby, og den totale handelen med varer mellom Norge og Ukraina har vært jevnt økende, og med en spesielt stor fart på hele 103 prosent fra 2015 til slutten av 2018, etter en nedgang i årene etter 2013. Vareeksporten fra Norge til Ukraina er i stor grad dominert av fisk og ferrum silisium, mens Ukraina i all hovedsak leverer landbruksprodukter, som solsikkeolje, honning og korn, i tillegg til noen industrivarer som for eksempel båter, tekstiler og ski. Faktisk er en stor andel av skiene som selges i Norge produsert i Ukraina.

Frihandelsavtalen mellom EFTA og Ukraina

Før krigen i Ukraina brøt ut i mars 2022, var landet langt på vei integrert i Europa på det økonomiske planet. EFTA – som Norge er en del av – har hatt en samarbeidsavtale med Ukraina siden juni 2000, og etter at landet ble medlem av WTO i 2008, ble forhandlingene om en frihandelsavtale igangsatt på våren i 2009. Avtalen ble ferdigforhandlet i 2010 og iverksatt i juni 2012.

Norges samhandel med Ukraina var begrenset før frihandelsavtalens iverksettelse, og var i 2009 på 1,9 milliarder kroner. Fisk og fiskeprodukter var de viktigste norske eksportartiklene og utgjorde i 2009 hele 93 % av total-eksporten. Ukraina eksporterte i 2009 varer til en verdi av 495 millioner til Norge, der den viktigste eksportartikkel var ammoniakk.

Avtalen har bidratt til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom partene, og var et instrument for å støtte opp om den demokratiske og økonomiske utviklingen i Ukraina og regionen for øvrig.

Frihandelsavtalen omfatter både handel med varer, herunder fisk, konkurransespørsmål, bestemmelser om immaterielle rettigheter, samt en del basisbestemmelser for handelstiltak, investeringer, offentlige anskaffelser, tjenester, institusjonelle bestemmelser og tvisteløsning. I tillegg er det også inngått egne avtaler mellom hver av EFTA-statene og Ukraina om handel med en del landbruksprodukter.

Handelsavtalen har bidratt til å gi Norge en forbedret markedsadgang for blant annet fisk og industrivarer, ved at Ukraina har innført en nedtrappingsmodell på tollsatser, som til slutt resulterer i tollfrihet på industrivarer.

Ukraina har også siden 1998 hatt en partnerskaps- og samarbeidsavtale med EU, og i 2016 ble den ferdige fremforhandlede frihandelsavtalen mellom EU og Ukraina iverksatt, noe som gjør Ukraina godt handelsmessig integrert i store deler av Europa.

Fisken viktigst

I 2021 eksporterte vi varer for totalt 2,7 milliarder kroner til Ukraina, og

som nevnt innledningsvis utgjorde fiskeeksporten hele 2,2 milliarder kroner av dette. Dette er 1,9 prosent av den totale norske fiskeeksporten i fjor. Fiskeslagene fra Norge som var mest populære til Ukraina var hovedsakelig laks, ørret, sild og makrell. Etter krigsutbruddet har denne eksporten tilnærmet stoppet opp.

Også IT-tjenester

Handel med tjenester har også økt de siste årene siden iverksettelsen av frihandelsavtalen, og det som importeres mest til Norge fra Ukraina er IT-tjenester. Ifølge State Statistics Service of Ukraine utgjorde IT over 2/3 av tjenesteeksporten fra Ukraina i 2018, og vi ser at interessen for det norske markedet er stor blant ukrainske IT-selskaper. Norge er faktisk et av de mest attraktive markedene ifølge den ukrainske IT-organisasjonen, IT Ukraine. Det Norsk-Ukrainske Handelskammeret kunne melde om en stor økning i interessen for ukrainsk IT-kompetanse og samarbeid med ukrainske IT-selskaper blant norske selskaper. Fra 2017 til 2018 økte eksporten av IT-tjenester fra Ukraina til Norge med over 30 prosent, ifølge tall fra Nasjonalbanken.

Hva med Norges samhandel med Russland?

Russland har gjennom mange år vært et viktig marked for norsk import og eksport. Den siste tiden har landet blitt utsatt for stadig hardere sanksjoner fra vestlige land, som resultat av krigen i Ukraina. Sanksjoner besvares gjerne av motsanksjoner, som får konsekvenser for varehandelen spesielt. I Norge er det også gjort innstramninger, spesielt i eksportregelverket som omhandler blant annet varer til maritim navigasjon, teknologivarer, luksusvarer, elektronikk og data- og telecom-varer.

Norge importerer store mengder varer fra Russland, og hadde fra før et kraftig handelsunderskudd, da importen fra verdens største land var nesten seks ganger høyere enn eksporten i fjor.

I 2021 eksporterte vi varer for totalt 2,7 milliarder kroner til Ukraina

Totalt importerte vi varer til en verdi av 21,8 milliarder kroner fra Russland i 2021, som er en økning på 58,9 prosent fra 2020.

Viktige importvarer fra Russland er blant annet matvarer, metaller, brenselstoffer og kjemiske produkter. Vi importerte aluminium for nesten fem milliarder kroner fra Russland i fjor, og nye dekk til personbiler for over én milliard kroner.

Vi eksporterte varer for i alt 3,7 milliarder kroner, der dyrefôr alene står for nesten én milliard kroner. Andre viktige eksportvarer til Russland er blant annet maskiner og transportmidler.

Fisken er også her en viktig vare, men har siden 2014 – da Russland innførte en rekke importforbud som reaksjon på sanksjonene innført i forbindelse med Krim, gradvis gått nedover. Tallet i fjor havnet på «beskjedne» 195,2 millioner kroner, i motsetning til eksporttallene i 2013 som var på hele 6,5 milliarder kroner.

Matforsyningen til verden

Både Ukraina og Russland er store eksportører av hvete til verdensmarkedet, og dekker til sammen over 30 prosent av verdens korneksport. Dette har også en påvirkning for norske selska-

per. For å vokse er alle planter avhengige av nitrogen, fosfat og kalium, og i Russland produseres 25 prosent av disse bestanddelene til verdens matproduksjon. Lars Røsæg, viseadministrerende direktør i Yara, uttalte til NRK Nyheter: «Som en stor innkjøper av varer fra Russland, og også som en stor aktør i matvareindustrien, har vi et ansvar for å reise det dilemmaet som står gjennom å gjøre innkjøp fra Russland, og den potensielt, dramatiske konsekvensen av at Russland ikke er en del av dette markedet i form av press på matsystemet.»

Påvirker det matforsyningen til Norge?

Hvete utgjør 82 prosent av totalt matkornforbruk i Norge i 2021, og norskprodusert mathvete øker. I 2021 var egenproduksjonen det høyeste på tretti år, noe som også tilsvarer at importen går noe ned. Likevel importerer vi matkorn fra flere land, og de største importlandene er Tyskland, Polen og Sverige.

Norge importerer svært lite korn fra Ukraina, den totale importen av varer fra Ukraina var faktisk ikke på mer enn 661,4 millioner kroner i 2021. Av næringsmidlene vi importerer fra Ukraina, er størstedelen til dyrefôr.

Vi er derfor ikke avhengig av kornimport fra Russland og Ukraina, og effektene av krigen i Ukraina på matforsyningen vil først og fremst være økte priser som følge av urolige markeder.

At verdens matfat er ustabil for tiden, er helt sikkert. Først gjennom to år med pandemi i verden som økte tallet på antall mennesker rammet av matmangel, og deretter konflikten mellom to av verdens største matprodusenter.

De globale matprisene er allerede skyhøye, tett fulgt av økende priser på

Både Ukraina og Russland er store eksportører av hvete til verdensmarkedet, og dekker til sammen over 30 prosent av verdens korneksport.

energi og kunstgjødsel. Dette truer de 283 millioner menneskene som allerede er rammet av ekstrem matmangel, og for flere land i Midtøsten og Nord-

Afrika, som er store importører særlig av hvete og matolje, vil dette ramme hardt.

Når kan det kredittvurderes?

I denne artikkelen vil vi redegjøre for hvilke krav GDPR stiller til innhenting av kredittvurderinger av privatpersoner og enkeltpersonforetak, og i hvilke tilfeller man kan innhente kredittvurderinger. Avslutningsvis vil vi kort se på Datatilsynets overtredelsesgebyr.

Advokatfullmektig
Carl Emil Bull-Berg
Associate Advokatfirmaet
Wiersholm

Advokatfullmektig
Emilie Sverdrup
Associate Advokatfirmaet
Wiersholm

Kredittvurderinger av privatpersoner kan være nødvendig i flere sammenhenger, for eksempel når en virksomhet selger varer på kreditt eller utsteder kredittkort. Det kan også være nyttig for en virksomhet å kredittvurdere en privatperson selv om virksomheten ikke skal yte kreditt til personen selv, for eksempel dersom en virksomhet vurderer å ansette en person som skal inneha en sentral funksjon i et selskap, med et stort økonomisk ansvar.

Det siste året har vi sett et økende antall overtredelsesgebyrer fra Datatil-

synet til private virksomheter som har innhentet kredittvurderinger av privatpersoner. En stor andel av alle publiserte overtredelsesgebyr fra Datatilsynet i 2022 har vært tilknyttet ulovlige kredittvurderinger.

En kredittvurdering er en analyse av en persons kredittverdighet. Resultatet er basert på en sammenstilling av personopplysninger fra flere kilder. En kredittvurdering vil også vise detaljer om personens privatøkonomi, herunder eventuelle betalingsanmerkninger, frivillige pantstillelser og gjeldsgrad.

Krav om behandlingsgrunnlag

Innhenting av kredittopplysninger om enkeltpersoner utgjør en behandling av personopplysninger. Det samme gjelder for enkeltpersonforetak, ettersom opplysningene sier noe om innehaverens økonomi. Virksomheten må derfor ha et behandlingsgrunnlag.

Aktuelt i denne sammenheng er GDPR artikkel 6 (1) bokstav f), berettiget interesse. Berettiget interessevurderingen består av tre kumulative vilkår. For det første må behandlingen være for én eller flere berettigede interesser. For det andre må behandlingen være nødvendig for å oppnå disse berettigede interessene. For det tredje må det gjennomføres en interesseavveining, der virksomhetens interesse i behandlingen må overstige hensynet til den enkeltes personvern.

Den tidligere personopplysningsforskriften oppstilte som tilleggsvilkår for innhenting av kredittvurderinger, at virksomheten måtte ha saklig behov for kredittopplysningene. Til tross for at personopplysningsforskriften er opphevet, er disse reglene videreført etter overgangsreglene. Videre er ny kredittopplysningslov på vei, den viderefører også kravet om saklig behov. Datatilsynet har imidlertid bemerket i